

โรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น Happy school under the secondary educational service area office Khonkaen

เพ็ญนภา สมแวง¹ และ พระครูสุธีจริยวัฒน์²

Pennapa Somwaeng¹ and Phrakrusutheejarivattana, Asst.Prof.Dr.²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย¹

Mahamakut Buddhist University, Thailand¹

Email: sakorn2514@gmail.com

Received January 16, 2024; Revised March 12, 2024; Accepted April 25, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำนวน 345 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โรงเรียนแห่งความสุข อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 4.55$) และอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ($\bar{X} = 4.25$) ด้านอารมณ์เชิงบวก ($\bar{X} = 4.06$) ด้านผู้บริหาร ($\bar{X} = 3.85$) ด้านครู ($\bar{X} = 3.78$) และด้านการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 3.60$) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่า โดยรวมความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกัน ยกเว้นด้านสภาพแวดล้อม ที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: โรงเรียนแห่งความสุข

ABSTRACT

The purposes of the research were; 1) to study of the level of Happy school under the secondary educational service area office Khonkaen 2) to compare the opinion about Happy school under the secondary educational service area office Khonkaen between administrators and teachers. The data were collected from administrators and teachers totaling 345 persons by using the questionnaire and analyzed the data by frequency, percentage, mean, Standard Deviation and t-test.

The findings were as follows; 1) Happy school under the secondary educational service area office Khonkaen could be discussed results classified by different level that the overall was high level mean ($\bar{x}$ = 4.01) While considering in each aspect, it was found that the highest mean level was Environments ($\bar{x}$ = 4.55) and high mean level 5 aspects were Students ($\bar{x}$ = 4.25) Positive emotions ($\bar{x}$ = 4.06) Administrators ($\bar{x}$ = 3.85) Teachers ($\bar{x}$ = 3.78) and Cooperation and Teamwork ($\bar{x}$ = 3.60) 2) Comparison of opinions about happy school under the secondary education service area Office Khonkaen between administrators and teachers. It was found that by combining the opinions of administrators and teachers of happy school. The difference was statistically significant at 0.05, which is consistent with hypothesis 1. When considering each aspect, it was found that all aspects were different, except for the environment, which was not statistically significant at the level of 0.05

Keywords: Happy school

บทนำ

ความสุขกลายเป็นวาระสำคัญของโลก โดยสหประชาชาติได้กำหนดให้วันที่ 20 มีนาคมของทุกปีเป็นวันความสุขสากล The International Day of Happiness (องค์การสหประชาชาติ, 2556) อีกทั้งในการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (2030 Agenda for Sustainable Development) ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาของโลกเพื่อร่วมกันบรรลุการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ภายในปี ค.ศ. 2030 โดยกำหนดให้มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นแนวทางให้แต่ละประเทศดำเนินการร่วมกัน เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 17 เป้าหมายประกอบไปด้วย 169 เป้าหมายย่อย (SDG Targets) โดยมีเป้าหมายที่ 4 คือ สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Sustainable Development Goals: SDGs, 2558) ซึ่งเป็นเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่มีคุณภาพเกี่ยวข้องกับแนวคิดของโรงเรียนแห่งความสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป้าหมายย่อย 4.7 ที่ว่าด้วยการแสวงหาความรู้และทักษะที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนผ่านการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกและวัฒนธรรมแห่งสันติภาพ การมุ่งเน้นทักษะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและลักษณะนิสัยของมนุษย์ อาทิ ความคิดสร้างสรรค์ ความเห็นอกเห็นใจ การทำงานเป็นหมู่คณะและการสื่อสารเป็นการสะท้อนลักษณะเด่นที่ได้ระบุในจิตวิทยาเชิงบวกว่าเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการส่งเสริมความสุขและความเป็นอยู่ที่ดี และทักษะเหล่านี้ได้สะท้อนอยู่ในแนวคิดของยูเนสโกในเรื่องการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอีกด้วย ในขณะที่การเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันเน้นเรื่องการเข้าใจผู้อื่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง มุ่งเน้นเรื่องบุคลิกภาพและการแสดงออกของผู้เรียนเป็นสำคัญ (โรงเรียนแห่งความสุข กรอบแนวคิดเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียนในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก, 2559)

การจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติยึดหลักสำคัญประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยกำหนด วิสัยทัศน์ คือ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” ถึงแม้ว่าความสุขเป็นเป้าหมายที่ผู้เรียนต้องได้รับนั้น ผู้เรียนก็ยังได้รับความกดดันและความเครียดที่เกิดการเรียน ความสุขของผู้เรียนลดลง เป็นสิ่งที่ต้องได้รับการบริหารให้ดีขึ้น โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต้องมีเป้าหมายเดียวกันคือทำให้ผู้เรียนมีความสุข อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนแห่งความสุข ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการเป็นโรงเรียนแห่งความสุขเพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาให้เป็นโรงเรียนแห่งความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตดังนี้

1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำนวน 3,347 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำนวน 345 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

1) เพศ

1.1) ชาย

1.2) หญิง

2) ตำแหน่งปัจจุบัน

2.1) ผู้บริหารสถานศึกษา

2.2) ครูผู้สอน

3) ประสบการณ์ทำงาน

3.1) น้อยกว่า 5 ปี

3.2) 5 – 10 ปี

3.3) มากกว่า 5 ปี

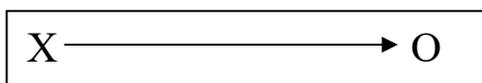
ตัวแปรตาม โรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อม 2) ด้านอารมณ์เชิงบวก 3) ด้านการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม 4) ด้านครู 5) ด้านผู้บริหาร และ 6) ด้านผู้เรียน

3. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2565 ทั้งหมด 84 โรงเรียน จำนวน 345 คน

4. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้รูปแบบการวิจัย One-Shot Case Study

เมื่อ X แทน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

- เพศ

- ตำแหน่ง
- ประสบการณ์การทำงาน

○ แทน โรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อ โรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ลักษณะของแบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่

- 1) เพศ
  - 1.1) ชาย
  - 1.2) หญิง
- 2) ตำแหน่ง
  - 2.1) ผู้บริหารสถานศึกษา
  - 2.2) ครูผู้สอน
- 3) ประสบการณ์ทำงาน
  - 3.1) น้อยกว่า 5 ปี
  - 3.2) 5 – 10 ปี
  - 3.3) มากกว่า 10 ปี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ลิเคอร์ท (Likert) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อม 2) ด้านอารมณ์เชิงบวก 3) ด้านการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม 4) ด้านครู 5) ด้านผู้บริหาร 6) ด้านผู้เรียน โดยกำหนดคะแนนในการตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสอบถาม 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยให้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นลงในช่องประมาณค่าความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า มี 5 ระดับ แต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข อยู่ในระดับน้อยที่สุด

6. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลใน เดือน กุมภาพันธ์-มีนาคม 2566 ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสานถึงผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนเพื่อขอความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเพื่อขออนุญาตให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และสามารถตอบแบบสอบถามการวิจัยผ่าน Google form โดยผู้วิจัยได้สร้าง QR CODE หรือ Link ในการเข้าไปตอบแบบสอบถามการวิจัยของกลุ่มเป้าหมาย

3) ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการตอบแบบสอบถาม เพื่อสะดวกในการเก็บข้อมูล และได้ข้อมูลตรงตามที่ระยะเวลาที่กำหนด ได้กำหนดระยะเวลา ดังนี้ วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2566 ดำเนินการขอหนังสือกับบัณฑิตวิทยาลัยเรื่องขออนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัยกับผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ได้รับการตอบกลับข้อมูล จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 26.08 จากนั้นในวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2566 จึงได้เดินทางส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามด้วยตนเองไปยังโรงเรียนต่างๆ จนได้มีผู้ตอบกลับเพิ่มขึ้น จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 61.15 และมีการตอบกลับข้อมูลสิ้นสุดในวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2566 สรุปจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 315 คน คิดเป็นร้อยละ 91.30

4) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มเป้าหมายการวิจัยผ่าน Google Form โดยตรวจเช็คข้อมูลที่ได้กับจำนวนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 315 คน คิดเป็นร้อยละ 91.30

5) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มเป้าหมายไปทำการวิเคราะห์

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1. เพื่อศึกษาระดับการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน โดยใช้เกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 -5.00 หมายถึง โรงเรียนแห่งความสุขอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 -4.50 หมายถึง โรงเรียนแห่งความสุขอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 -3.50 หมายถึง โรงเรียนแห่งความสุขอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 -2.50 หมายถึง โรงเรียนแห่งความสุขอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 -1.50 หมายถึง โรงเรียนแห่งความสุขอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3) การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อ 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบที่ (t-test) แบบ independent Sample t-test

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง โรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ ตารางที่ 1 แสดงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n=315)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	102	32.40
	หญิง	213	67.60
2. ตำแหน่ง	ผู้บริหารสถานศึกษา	45	14.30
	ครูผู้สอน	270	85.70
3. ประสบการณ์	น้อยกว่า 5 ปี	80	25.40

5 – 10 ปี	70	22.20
มากกว่า 10 ปี	165	52.40

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 67.60 และเพศชาย จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 32.40 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นตำแหน่งครูผู้สอน จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 85.70 และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 14.30 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ มากกว่า 10 ปี จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 52.40 รองลงมาได้แก่ น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 25.40 และ 5 – 10 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 22.20

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์โรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวม

โรงเรียนแห่งความสุข	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสภาพแวดล้อม	4.55	0.29	มากที่สุด
2. ด้านผู้เรียน	4.25	0.20	มาก
3. ด้านอารมณ์เชิงบวก	4.06	0.29	มาก
4. ด้านผู้บริหาร	3.85	0.25	มาก
5. ด้านครู	3.78	0.24	มาก
6. ด้านการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม	3.60	0.28	มาก
โรงเรียนแห่งความสุข	4.01	0.11	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า โรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมอยู่ที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามี 1 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนในด้านอารมณ์เชิงบวก ด้านการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม ด้านครู ด้านผู้บริหาร ด้านผู้เรียน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06, 3.6, 3.78, 3.85, และ 4.25 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

โรงเรียนแห่งความสุข	ตำแหน่ง	จำนวน	ระดับโรงเรียนแห่งความสุข			
			$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
1. สภาพแวดล้อม	ผู้บริหารสถานศึกษา	45	4.57	0.26	0.670	0.503
	ครูผู้สอน	270	4.54	0.3		
2. อารมณ์เชิงบวก	ผู้บริหารสถานศึกษา	45	4.18	0.19	4.147*	0.000
	ครูผู้สอน	270	4.04	0.30		
3. การมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม	ผู้บริหารสถานศึกษา	45	3.70	0.22	3.213*	0.002
	ครูผู้สอน	270	3.58	0.29		
4. ครู	ผู้บริหารสถานศึกษา	45	3.87	0.22	2.393*	0.017
	ครูผู้สอน	270	3.77	0.25		
5. ผู้บริหาร	ผู้บริหารสถานศึกษา	45	3.99	0.15	5.691*	0.000
	ครูผู้สอน	270	3.83	0.26		

6. ผู้เรียน	ผู้บริหารสถานศึกษา	45	4.15	0.15	-4.208*	0.000
	ครูผู้สอน	270	4.26	0.21		
โดยรวม	ผู้บริหารสถานศึกษา	45	4.06	0.08	4.219*	0.000
	ครูผู้สอน	270	4.00	0.12		

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่า โดยรวมความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกัน ยกเว้นด้านสภาพแวดล้อม ที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย โรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับโรงเรียนแห่งความสุข พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ให้ความสำคัญและตระหนักถึงความสุขของผู้เรียน โดยมีการบริหารสถานศึกษาและมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดความสุข ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในห้องเรียนที่ส่งเสริมและเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดบรรยากาศที่มีความน่าอยู่ อบอุ่น เป็นมิตร และมีความปลอดภัย การที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีในการทำงาน มีการทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครูผู้สอนมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บูรณาการการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน เน้นสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุขทั้งกายและจิตใจ เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น รวมถึงการเป็นเมิ่งที่ดีของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และธีรธรรม วุฒิมิตรชัยแก้ว (2559) ที่กล่าวถึงองค์กรแห่งความสุขในหนังสือ มาสร้างองค์กรแห่งความสุขกันเถอะ องค์กรแห่งความสุขคือ คนทำงานที่มีความสุข ที่ทำงานน่าอยู่ ชุมชนสมานฉันท์ (Happy Workplace = Happy Home + Happy Teamwork) ดังนี้ 1. คนทำงานมีความสุข (Happy People) หมายถึง พนักงานสามารถจัดสมดุลชีวิต ได้รวมถึงตระหนักว่าตนเองเป็นบุคคลที่มีความสำคัญขององค์กร มีความเป็นมืออาชีพมีความเป็นอยู่ที่ดี มีครอบครัวที่อบอุ่น มีศีลธรรมอันดีงาม และเอื้ออาหารต่อตนเองและสังคม 2. ที่ทำงานน่าอยู่ (Happy Home) คือ พนักงานรู้สึกว่าการทำงานเป็นบ้านหลังที่ 2 มีความรัก ความสามัคคีในองค์กร ที่ทำงานน่าอยู่ ประกอบด้วย ความอบอุ่นของบ้าน (House) คนในองค์กร (Human) และความสุข (Happy) และ 3. ชุมชนสมานฉันท์ (Happy Team Work) ชุมชนต้องมีความสามัคคี มีการทำงานเป็นทีม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และเอื้ออาหารกับสังคมรอบข้าง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัยวรรณ ศรีรัตน์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองฝ้าย ผลวิจัยพบว่า การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองฝ้าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับวิจัยของ ผลการวิจัยพบว่า ณัฐพงษ์ น้อยโคตร (2565) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โรงเรียนแห่งความสุข อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้าน ด้านอารมณ์เชิงบวก ด้านการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม ด้านครู ด้านผู้บริหาร และด้านผู้เรียน

2. ด้านสภาพแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีความปลอดภัย มีการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมและเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้ง

บรรยากาศที่มีความน่าอยู่ อบอุ่นและมีระบบป้องกันให้โรงเรียนมีความปลอดภัย ปราศจากอบายมุข สอดคล้องกับโรงเรียนแห่งความสุข กรอบแนวคิดเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียนในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ของยูเนสโก (2559) ด้านสถานที่ที่มุ่งเน้นการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพและบรรยากาศของโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีศักยภาพที่จะเป็นสถาบันเชิงบวกหรือ สถาบันที่มีความสุข เมื่อผู้เรียนอยู่สถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ก็จะส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเข้าใจและมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับมูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (2556) เกี่ยวกับทฤษฎีโรงเรียนสุขภาวะ องค์ประกอบโรงเรียนเป็นสุขที่โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาวะของผู้เรียน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเองเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ที่ทำงานน่าอยู่ส่งผลให้เกิดทำงานอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับบรรยากาศองค์แห่งความสุข: คนเบิกบานงานสำเร็จ ของกอบปรภภ อภัยศักดิ์ (2563) การสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดีทำให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างมีความสุข และมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสอดคล้องกับหนังสือมาสร้างองค์กรแห่งความสุขกันเถอะ ของวิทย์ วสันต์ธนารัตน์, จุลยวรรณ ดวงโคตะ และนพพร ทิแก้วศรี (2556) ที่กล่าวถึง ที่ทำงานน่าอยู่ (Happy Home) ที่บุคลากรรู้สึกว่าเป็นบ้านหลังที่สองมีความรัก ความสามัคคีในองค์กร ที่ทำงานน่าอยู่ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัยวรรณ ศรีรัตน์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองฝ้าย ผลการวิจัยพบว่า ด้านสถานที่ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีโครงการสร้างสุขภาวะและสุขภาพให้กับผู้เรียน โรงเรียนมีการพัฒนาระบบความปลอดภัยในโรงเรียน และโรงเรียนมีการตรวจสอบสภาพความมั่นคงแข็งแรงของอาคารสถานที่อยู่เสมอ สอดคล้องกับวิจัยของธนวุฒิ แก้วนุช (2562) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุข ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม 2) องค์ประกอบด้านสัมพันธภาพ และ 3) องค์ประกอบด้านความพึงพอใจ โดยองค์ประกอบที่ 1 ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมนั้นครอบคลุมสภาพทั่วไปทางกายภาพ ทางด้านสภาพแวดล้อมด้านจิตใจและสังคมที่ส่งผลต่อการมีบรรยากาศที่อบอุ่น มีทัศนคติที่ดี ความเป็นกันเองและเอื้ออาทรต่อกันในสถานศึกษา

3. ด้านผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) กล่าวคือ ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีคุณลักษณะที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นพลเมืองดีของสังคม มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ มีการทำงานเป็นทีม และช่วยเหลือกัน มีจิตอาสา และมีจิตสาธารณะ บุคคลที่มีระเบียบวินัยและใฝ่เรียนรู้ สอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 (2564) ที่เกี่ยวกับคู่มือการประเมินโรงเรียนแห่งความสุข ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัด ไว้ดังนี้ มาตรฐานคุณภาพโรงเรียนแห่งความสุข ในมาตรฐานคุณภาพด้านผู้เรียน ประกอบด้วย สุขภาพกาย คุณลักษณะ และศักยภาพการเรียนรู้ สอดคล้องกับมูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (2556) เกี่ยวกับทฤษฎีโรงเรียนสุขภาวะ ในองค์ประกอบด้านผู้เรียนเป็นสุข ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดี ในด้านร่างกาย จิตใจ ทักษะชีวิต ความเป็นพลเมืองดี และมีความรักในการเรียนรู้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เกี่ยวกับการที่มีเน้นให้ผู้เรียนมีความสุขทางด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้ สติปัญญา มีความเก่ง ดีและมีความสุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของกมลทิพย์ ใจเที่ยง (2562) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารจัดการองค์กร ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 2 องค์ประกอบ คือ 1.1) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ 1.2) บริหารโดยยึดหลักธรรมาภิบาล 2) สร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง 3) พัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และ 4) พัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยในองค์ประกอบที่ 4 พัฒนาคุณภาพนักเรียน (Improve student quality) ครูและนักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อนักเรียนเคารพและเชื่อฟังครู

4. ด้านอารมณ์เชิงบวก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีทัศนคติที่ดีในการทำงานหรือในการเรียนรู้ มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความรู้สึกดี อารมณ์ดี และมีความกระตือรือร้น เป็นผู้ที่ไม่เรียนรู้ฝึกฝนทักษะหรือชอบงานที่ทำท่าย มีความสร้างสรรค์งานต่าง ๆ และมีความฉลาดทางอารมณ์และการมีทักษะทางสังคม สอดคล้องกับทฤษฎีของ Martin Seligman (2012) การวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของความเป็นอยู่ที่ดี (Well-being) หรือภาวะสมบูรณ์

พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ และความเป็นอยู่ที่ดี โดยแบ่งความสุขในชีวิตออกเป็น 3 แง่มุม คือ ชีวิตที่ราบรื่น เช่น อารมณ์ดี สนุกสนาน เพลิดเพลิน, ชีวิตที่ได้ทุ่มเท คือ การใส่ใจจดจ่อ ทุ่มเทในการทำงาน เกิดภาวะที่ใจเป็นสิ่งเดียวกับงานที่ทำ, และชีวิตที่มีความหมาย คือความสุขที่มีคุณค่าที่สุด เป็นความงดงามทางใจเมื่อเข้าใจเป้าหมายของชีวิต เป็นโมเดล PERMA model มุ่งองค์ประกอบด้าน Positive Emotion รู้สึกดีมีอารมณ์บวก คือ การมีอารมณ์เชิงบวก มีสติ ความสงบมีความภาคภูมิใจ ความบันเทิงทางใจ ความตื่นตัวตั้งใจ รู้สึกมีความหวัง มีแรงบันดาลใจ ร่วมกับมองโลกในแง่ดี สอดคล้องกับณัฐพงษ์ น้อยโคตร (2565) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของความเป็นองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความต้องการจำเป็นของความเป็นองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านที่ทำงานน้อย 2) ด้านความสมานฉันท์ในองค์กร 3) ด้านทัศนคติเชิงบวกต่องานที่ทำ และ 4) ด้านคนทำงานมีความสุข โดยในด้านทัศนคติเชิงบวกต่องานที่ทำนั้นผู้บริหารต้องสร้างความตระหนักให้บุคลากรรอบบามหน้าที่ มีจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความเป็นกันเอง ให้ความเชื่อถือไว้วางใจ มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับวิจัยของ ศราวุฒิ อินดา (2565) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาสู่องค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ด้านการมีสุขภาพจิตที่ดี ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นเดียวกัน มีทัศนคติที่ดีต่อสถานศึกษา มีความร่าเริงแจ่มใส กระตือรือร้นต่อการทำงาน คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนร่วมของสถานศึกษามากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีทัศนคติที่ดีต่องานที่ได้รับมอบหมาย มีอารมณ์ขัน สนุกสนานกับเรื่องราวต่างๆ มีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน มีความสมัครสมานสามัคคีที่ดีต่อกันกับเพื่อนครูด้วยกัน

5. ด้านผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) กล่าวคือ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ มีทัศนคติที่ดีและแนวคิดการทำงานเชิงบวก มีแนวคิดการทำงานตามหลักธรรมาภิบาล เป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในด้านบุคลากร ให้ได้รับการพัฒนาและส่งผลต่อการเรียนการสอน ส่งเสริมด้านผู้เรียนให้ได้รับกิจกรรมที่พัฒนาความถนัดและความสนใจ ส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกันภายในชุมชนองค์กร และมีแนวทางในการบริหารโรงเรียนที่ก่อให้เกิดความสุข สอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 (2564) ที่เกี่ยวกับคู่มือการประเมินโรงเรียนแห่งความสุข ได้กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัด ไว้ดังนี้ มาตรฐานคุณภาพโรงเรียนแห่งความสุข ในมาตรฐานคุณภาพด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย ด้านส่งเสริม ด้านสนับสนุน และด้านกิจกรรมสร้างสุข สอดคล้องกับมูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (2556) เกี่ยวกับทฤษฎีโรงเรียนสุขภาวะ ในองค์ประกอบด้านโรงเรียนเป็นสุข ที่มีระบบการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาวะของผู้เรียน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และสอดคล้องกับงานวิจัยของกมลทิพย์ ใจเที่ยง (2562) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารจัดการองค์กร ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 2 องค์ประกอบ คือ 1.1) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ 1.2) บริหารโดยยึดหลักธรรมาภิบาล 2) สร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง 3) พัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และ 4) พัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยในองค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการองค์กร (Organization Management) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 2 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result Based) ผู้บริหารมุ่งใจให้บุคลากรทำงานตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียนด้วยความเต็มใจและ 2) บริหารโดยยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ผู้บริหารสนับสนุนการพัฒนาตนเองของบุคลากรอยู่เสมอ

6. ด้านครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) กล่าวคือ ครูผู้สอนมีการออกแบบจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน และสามารถดึงดูดความสนใจจากผู้เรียนได้ โดยมีกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ มีการจัดการเรียนรู้แบบ บูรณาการ โดยเชื่อมโยงกับชีวิตจริง สถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสามารถในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม มีวาจาสุภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน รู้จักกาลเทศะทุกคน และมีการพัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพครู/ผู้บริหาร สอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 (2564) ที่เกี่ยวกับคู่มือการประเมินโรงเรียนแห่ง

ความสุข ได้กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัด ไว้ดังนี้ มาตรฐานคุณภาพโรงเรียนแห่งความสุข ในมาตรฐานคุณภาพด้านครู ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้ที่มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี และมีการพัฒนาตนเองเสมอ สอดคล้องกับโรงเรียนแห่งความสุข กรอบแนวคิดเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียนในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ของยูเนสโก (2559) ในด้านกระบวนการ กล่าวถึงวิธีการสอนและการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมการรับรู้ของผู้เรียนว่ามีความเป็นอยู่ที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลพรรณ เอกณรงค์ (2560) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนให้เป็นโรงเรียนแห่งความสุข ผลวิจัยพบว่า ในด้านกระบวนการการสอนและการเรียนรู้ (Process) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีการปฏิบัติมากที่สุด โดยเฉลี่ยสูงสุด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีจิตวิญญาณในการทำงานร่วมกัน ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ที่สร้างการมีส่วนร่วมและมีความสุขสนุกสนาน ด้านการรับรู้ถึงความสำเร็จ และด้านการเรียนรู้การเป็นทีมระหว่างครูและนักเรียน รองลงมา มี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านภาระงานที่เหมาะสมและยุติธรรม และด้านสุขภาพจิตและการจัดการความเครียด และต่ำสุดที่ด้านเนื้อหาการเรียนรู้อันมีประโยชน์ น่าสนใจ และการมีส่วนร่วม

7. ด้านการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสนับสนุนการทำงานร่วมกันเป็นทีม และการมีส่วนร่วมในทำงานหรือกิจกรรมต่างๆ มีการยอมรับความคิดเห็นและความแตกต่างของกัน และยังให้การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในการทำงานเป็นทีม สอดคล้องกับหนังสือมาสร้างองค์กรแห่งความสุข กันเถอะ ของวิทย์ วสันต์ธรรณรัตน์, จุลัยวรรณ ดวงโคตะ และนพพร ทิแก้วศรี (2556) ที่กล่าวถึง คนทำงานที่มีความสุข ที่ทำงานน่าอยู่ ชุมชนสมานฉันท์ ในด้านชุมชนสมานฉันท์ (Happy Team Work) ชุมชนต้องมีความสามัคคี มีการทำงานเป็นทีม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และอออาหารกับสังคมาบข้าง และสอดคล้องกับองค์การอนามัยโลกของ Burton (2010) ได้กำหนดแนวทางของการสร้างเสริมสุขภาวะในที่ทำงานขึ้น เพื่อผลักดันให้เกิดประสิทธิภาพและความสามารถในการผลิตและการแข่งขันขององค์กรนั้น ในด้านชุมชนสัมพันธ์ (Enterprise Community involvement) คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในองค์กร ที่ส่งผลซึ่งกันและกัน จากผลกระทบทางสภาพแวดล้อมทางกายภาพของสังคมที่ส่งผลต่อองค์กร อาจเป็นการดำเนินงานในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาชุมชนผ่านการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมและคนในชุมชน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุพงศ์ รอดบุญปาน (2561) ได้ศึกษาเรื่ององค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนอนุบาลกุญบุรี (วัดวังยาว) ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนอนุบาลกุญบุรี (วัดวังยาว) มีแนวทางที่สำคัญ 10 แนวทาง ได้กล่าวถึงด้านการทำงานร่วมกันคือ มุ่งเน้นให้บุคลากรทำงานเป็นทีม หมั่นแสดงความมั่นใจต่อกัน และยกย่องผู้เป็นแบบอย่างที่ดีในองค์กร และสอดคล้องกับณัฐพงษ์ น้อยโคตร (2565) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของความเป็นองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความต้องการจำเป็นของความเป็นองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านที่ทำงานน่าอยู่ 2) ด้านความสมานฉันท์ในองค์กร 3) ด้านทัศนคติเชิงบวกต่องานที่ทำ และ 4) ด้านคนทำงานมีความสุข โดยในด้านความสมานฉันท์ในองค์กร ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันเป็นทีม ช่วยเหลือเกื้อกูล ปรึกษาหารือ ให้คำแนะนำที่ดีต่อกัน ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนรับประทานอาหารกลางวันร่วมกันในทุกวัน เพื่อสร้างโอกาสพูดคุย แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน มีความเสมอภาคเท่าเทียม และมีการให้รางวัลและกำลังใจกัน

8. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อภิปรายได้ว่า อาจเนื่องจาก โรงเรียนแห่งความสุขมีแนวคิดที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความสุข และมีแนวทางที่ผู้บริหารสถานศึกษานำมาใช้ในการบริหารให้เกิดผลในทุกฝ่ายในโรงเรียน และครูผู้สอนอาจมีแนวทางในการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพผู้เรียนมากกว่าฝ่ายอื่นๆ จึงทำให้ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความแตกต่างกันเมื่อแสดงออกมาในตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับกับงานวิจัยของอุทัยวรรณ ศรีรัตน์ (2562) ศึกษาเรื่อง การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองฝ้าย ผลการวิจัยพบว่า 1. การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนชุมชนบ้านหนอง

ฝ่าย โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่ามัธยฐานและค่าพิสัยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และสถานที่ 2. แนวทางการพัฒนาโรงเรียนชุมชนบ้านหนองฝ้ายให้เป็นโรงเรียนแห่งความสุข มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ด้านบุคคล โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ครูได้กำหนดแผนพัฒนาตนเองตามแผนปฏิบัติงาน โรงเรียนมีแผนพัฒนางานแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และโรงเรียนเปิดช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้อำนวยการ ครู และผู้ปกครอง 2) ด้านกระบวนการ ครูควรมีการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและครูมีการประเมินผลตามสภาพจริง 3) สถานที่ โรงเรียนมีโครงการที่เสริมสร้างสภาวะและสุขภาพให้กับผู้เรียน โรงเรียนมีการพัฒนาระบบความปลอดภัยในโรงเรียน และโรงเรียนมีการตรวจสอบสภาพความมั่นคงแข็งแรงของอาคารสถานที่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่อง โรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผู้วิจัยขอเสนอแนะจากผลการวิจัยดังนี้

1.1 ด้านสภาพแวดล้อม ความสุขในโรงเรียนเกิดจากมีสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสุข สบายใจ อบอุ่น และเป็นมิตร การจัดบรรยากาศภายในและภายนอกห้องเรียนให้เป็นแห่งการเรียนรู้จะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีและมีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านอารมณ์เชิงบวก การมีทัศนคติที่ดีช่วยให้คนเราสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขทั้งทางกายและจิตใจ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีทัศนคติที่ดี มีแนวคิดและวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล เป็นผู้ที่เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีการทำงานที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อให้เกิดการทำงานที่ร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครูผู้สอนควรมีทัศนคติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งต่อสู่ผู้เรียน ผู้เรียนจะได้รับแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ในวิชาต่างๆ หรือในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรทำงานร่วมกันด้วยความสามัคคี ช่วยเหลือกันและกัน เพื่อให้การทำงานมีระบบขั้นตอนที่ชัดเจนและเกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น

1.4 ด้านครู ครูผู้สอนมีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการสอน ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และการลดภาระงานที่มากเกินไปจนทำให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น เป็นการลดความเครียด เพิ่มความสุขในการเรียนของผู้เรียน

1.5 ด้านผู้บริหาร การบริหารนับเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนให้โรงเรียนไปสู่เป้าหมาย ดังนั้นผู้บริหารควรเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ มีทัศนคติที่ดี ส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานของทุกฝ่ายอย่างยุติธรรม ยึดหลักธรรมาภิบาลมาเป็นแนวทางการบริหาร

1.6 ด้านผู้เรียน การมีคุณลักษณะที่ดี มีสุขภาพกายและใจที่ดี เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นพบเมืองที่ดีมีจิตอาสา และมีวินัยใฝ่เรียนรู้ ผู้เรียนควรมีทักษะในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนแล้วควรกำหนดให้ผู้เรียนได้มีส่วนในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียนแห่งความสุข เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สะท้อนถึงความสุขของผู้เรียนด้วย

2.2 ควรมีการนำเสนอแนวทางในการบริหารโรงเรียนแห่งความสุขจากความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้ได้เป็นประโยชน์ที่การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขต่อไป

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า โรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยของรายด้าน จึงสามารถสรุปตามแผนภาพดังต่อไปนี้

6. **ด้านการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม** การทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือกันและกัน มีการยอมรับความคิดเห็นและความแตกต่างของกันและกัน เรียนรู้และอยู่ร่วมกับชุมชนองค์กรอย่างมีความสุข

5. **ด้านครู** มีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยเชื่อมโยงกับชีวิตจริง สถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเป็นอยู่ที่ดี ท่านมีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

4. **ด้านผู้บริหาร** มีภาวะผู้นำ ทักษะที่ดีและแนวคิดการทำงานเชิงบวก ร่วมแนวคิดการทำงานตามหลักธรรมาภิบาลและแนวทางในการบริหารโรงเรียนที่ก่อให้เกิดความสุข

1. **ด้านสภาพแวดล้อม** โรงเรียนของท่านมีสถานที่และสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ห้องเรียนที่มีการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมและเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียน โรงเรียนของท่านมีการจัดบรรยากาศที่น่าอยู่ อยู่อุ่น เป็นมิตร มีความรักและสามัคคีภายในโรงเรียน และโรงเรียนของท่านมีระบบป้องกันและมีความปลอดภัย และปราศจากสิ่งอบายมุข

2. **ด้านผู้เรียน** ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นพลเมืองดีของสังคม มีการทำงานเป็นทีม และช่วยเหลือกัน มีจิตอาสาและมีจิตสาธารณะ และมีระเบียบวินัยและใฝ่เรียนรู้

3. **ด้านอารมณ์เชิงบวก** ทักษะที่ดี มีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี อารมณ์ดี และมีความกระตือรือร้นใฝ่เรียนรู้ มีความฉลาดทางอารมณ์และการมีทักษะทางสังคม

ภาพที่ 1 ภาพสรุปโรงเรียนแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

กมลทิพย์ ใจเที่ยง. (2563). *การบริหารองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียนประถมศึกษา*. วารสาร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 18(2), 74-93.

กมลพรรณ เอกณรงค์. (2560). *แนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนให้เป็นโรงเรียนแห่งความสุข*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กอปรลาภ อภัยภักดิ์. (2563). *บรรยากาศองค์กรแห่งความสุข: คนเบิกบาน งานสำเร็จ*. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 6(1), 315-331.

ชาวุทธิย์ วสันต์ธนารัตน์ และธีรธรรม วุฑฒินันท์. (2559). *มาสร้างองค์กรแห่งความสุขกันเถอะ* (ฉบับปรับปรุง 2559). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แอทโพร์พรีนธ์.

ณัฐพงษ์ น้อยโคตร. (2565). *แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธนวุฒิ แก้วนุช. (2561). *รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุข*. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 1-23.

มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา. (2556). *เครื่องมือพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนสุภาพฯ*. น.3-4.

ศราวดี อินดา. (2565). *แนวทางการพัฒนาสู่องค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดหนองคาย*. วารสารวิชาการปัญหาปณิธาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 หน้า 83 – 96 มกราคม – มิถุนายน 2565.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. (2564). *คู่มือการประเมินโรงเรียนแห่งความสุข*. น.3.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. (2565). *ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2565*.
- อุทัยวรรณ ศรีรัตน์. (2562). *การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองฝ้าย*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อนุพงศ์ รอดบุญปาน. (2561). *องค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนอนุบาลกุยบุรี (วัดวังยาว)*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Burton. J. (2010). *WHO Healthy Workplace Framework and Model : Background and Supporting Literature and Practices : World Health Organization*. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2566.
จาก <https://apps.who.int/iris/handle/10665/113144>
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement*, 30(3) pp. 607-610.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test (5th ed.)*. New York: Harper Collins.
- PositivePsychology.com.(2022). *Seligman's PERMA+ Model Explained: A Theory of Wellbeing*. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://positivepsychology.com/perma-model/>.
- United Nations. (2012). *International Day of Happiness 20 March*. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2566.
จาก <https://www.un.org/en/observances/happiness-day>
- _____. (2015). *เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ Sustainable Development Goals (SDGs)*. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://sustainabledevelopment.un.org>.
- UNESCO (2016). *Happy Schools! A Framework for Learner Well-being in the Asia-Pacific*. (TH/IQE/ C3/16/006-500). *โรงเรียนแห่งความสุข กรอบแนวคิดเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียนในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก*. โดยองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ 7, ปลาส เดอ ฟองเตอนัว, 75352 ปารีส 07 SP, ฝรั่งเศส และสำนักงานยูเนสโก กรุงเทพฯ.